

Kosovo Educational Research Journal

Volume 2, Issue 3, 104-120.

ISSN: 2710-0871

<https://kerjournal.com/>

Uluslararası Öğrencilerin Yükseköğretim Harcamalarının Değerlendirilmesi

Sümeray CENOLARI*

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Özet: Bu araştırmada, Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin genel olarak yükseköğretim harcamalarının değerlendirilmesi yapılmıştır. 2018-2019 yılları arasında Çanakkale’de yükseköğrenim görmek amacıyla gelen on beş kadın ve beş erkek toplam yirmi kişiden oluşan öğrenciyle yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, uluslararası birinci öğretim öğrencilerine kıyasen, ikinci öğretim öğrencilerinin dönem başı harç miktarlarının ortalama üç kat daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca TÖMER öğrencilerinin de lisans öğrencilerine kıyasen daha fazla harç ödediği ve dönem başı kitap harcamalarının da daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Buna mukabil tıp öğrencilerin de diğer bölümlerde okuyan öğrencilere kıyasen daha çok harç ücreti ödedikleri ve dönem başı daha fazla kitap harcamaları yaptıkları belirlenmiştir. Araştırmada, yirmi uluslararası öğrenciden beşi yani dörtte birinin burs aldığı, yani çoğunun burs almadığı ve ek işe ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: “Türkiye”, “yükseköğrenim”, “uluslararası öğrenciler”, “uluslararası öğrenci harcamaları”, “eğitim harcamaları”.

To cite this article: Cenolari, S. (2021). **Uluslararası Öğrencilerin Yükseköğretim Harcamalarının Değerlendirilmesi**. Kosovo Educational Research Journal, 2(3). 104-120.

Assessment Of Higher Education Expenditures Of International Students

Abstract: In this study, the higher education expenditures of international students studying in Turkey were evaluated in general. Between 2018-2019, fifteen women and five men who came to see higher education in Canakkale were interviewed using a semi-conducted interview form with a total of twenty students. According to the results of the research, it was found that compared to international students, Second students were on average three times more likely to receive tuition per semester. In addition, it was found that TÖMER students also pay more tuition than undergraduates, and book expenses per semester are also higher. On the other hand, it was determined that medical students also pay more tuition fees compared to students studying in other departments and spend more books per semester. In the study, it was found that five out of twenty international students, i.e. a quarter, received scholarships, that is, most of them did not receive scholarships and needed additional work.

Keywords: "Turkey", "higher education", "international students", "international student spending", "education spending".

Giriş

Yükseköğretimdeki rekabet, gittikçe küresel bir boyut kazanmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde, genç nüfus oranı yüksek olduğundan gelişmiş ülkelere doğru yükseköğretim talebi artmaya başlamıştır. Bu talepler doğrultusunda hükümetler, bütçelerini artırmamış, sadece yükseköğretim kurumları daha fazla esneklik kazanmıştır. Ülkelerin yükseköğretim sistemleri öğrenci hareketliliğine daha çok önem vermeye başlamışlardır(Yükseköğretim Kurulu, 2007). 2000’li yıllara yaklaşıncaya, yükseköğretimin kitleleşmesi, küreselleşmesi ve üniversitelerin bilgi endüstrilerine dönüşmesi sağlanmıştır(Gibbons, 1998). Öğrenci hareketliliği, gelişmiş ülkeler açısından ekonomik girdi olarak nitelendirilirken, gelişmekte olan ülkeler açısından ise kıt olan kaynakların gelişmiş ülkelere aktarılması olarak tanımlanmıştır. Örneğin, Afrika ve Asya ülkelerindeki öğrenciler burslu ya da özel olarak yükseköğretim için gelişmiş ülkelere yönelmişlerdir.

Türkiye Cumhuriyeti’nde yükseköğretim devlet kurumları ve özel kurumlar üzerinden yapılmaktadır. Yükseköğretim kurumları yasaların izniyle kurulmuş, yasalarla koruma altına alınmışlardır.4 Kasım 1981 tarihli, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’na göre yükseköğretim: Milli eğitim sistemi çerçevesinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarı yılı kapsayan her kademedeki eğitim - öğretimin tümüdür. Yükseköğretim kurumu olarak üniversiteler, yüksekokullar, konservatuvarlar, araştırma ve uygulama merkezleri, meslek yüksekokulları,

vakıflar yer almaktadır. GSYH içinde yükseköğretime ayrılan bütçe 2015-2019 yılları arasında %0,92'den %0,74'e gerilemiştir.2019 yılında hem merkezi yönetim bütçesi hem de GSYH içinde yükseköğretime ayrılan payda ciddi bir azalma yaşanması, Türkiye'nin yükseköğretim sisteminin büyüme eğilimiyle uyumlu olmamasıdır(Yalçın, A. 2019). 2922 Sayılı Kanun'un 3. maddesi uyarınca ve Yükseköğretim Kurulu onayı ile uluslararası öğrencilerin Türkiye'de öğrenim görme hakkı vardır. Türkiye hem öğrenci çeken hem de öğrenci gönderen bir ülke konumundadır. Eğitimin uluslararasılaşması teknoloji transferlerini ve kültürler arası iletişimi de artırmaktadır (Demirel, Ö., ve Önsoy, R. 1996).

OECD (2018: 201) tanımına göre uluslararası öğrenci, öğrenim görmek amacıyla başka bir ülkeye giden kişi anlamına gelmektedir. UNESCO (2009: 250) ise, "öğrenmek görmek amacıyla, ülke veyahutta bölge sınırları dışında bulunan ve bulunduğu ülkenin uyruğuna ait olmayan öğrencidir" şeklinde tanımla yapılmıştır. Bu tanımlardan yola çıkarak uluslararası öğrenci, uyruğuna ait olmayan bir ülkede eğitim görmek amacıyla bulunan kişi olarak tanımlanabilir(Mammadov, R, Baykara, B, Karimov, B, 2020).Uluslararası öğrencilere tüm üniversitelerde öğrenim görme olanağı verilmiş ve uluslararası öğrencileri kabul etmek isteyen üniversitelerde ön lisans ve lisansta- birinci öğretim, ikinci öğretim,- uzaktan eğitim ve açık öğretim programlarında uluslararası öğrenciler için kontenjanlar ayrılmıştır. Üniversitelerce belirlenecek esaslara göre ve yurt dışından gelecek öğrencilerin maddi olanaklarının Türkiye'de yükseköğrenimlerini sürdürmeye olanak tanınması amacıyla maddi bir güvence miktarı eklenmiştir. Uluslararası öğrenciler için üniversiteleri tanıtıcı doküman ve kataloglar hazırlanmış, üniversitelerin yurtdışında eğitim fuarlarına katılmaları teşvik edilmiş ve uluslararası öğrenci ofisleri açılmıştır. Bu durumlar uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye gelişini kolaylaştırması ve artırmasını sağlamak amacıyla yapılmıştır(Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu Mart, 2013).Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilere ilişkin rakamlar incelendiğinde, ülkedeki eğitim kurumlarına en fazla ilgiyi Orta Asya-Türki Cumhuriyetinden gelenlerin olduğu söylenebilir. (Radmard, S. 2017).

Tablo 1. Yıllara Göre Türkiye'de Eğitim Alan Uluslararası Öğrenci Sayıları

Eğitim-Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı
2013-2014	48183
2014-2015	72178

2015-2016	87903
2016-2017	108076
2017-2018	125138
2018-2019	154505

Tablo 1'e bakıldığında, 2013 yılına göre öğrenci sayılarında belirgin bir artışın olduğu görülmektedir. Yükseköğretim Bilgi Sistemi'nden alınan verilere göre, 2018-2019 yılında Türkiye'ye en fazla yükseköğretim için öncelikle Suriye, Azerbaycan, Türkmenistan, Irak, İran Afganistan, vb. ülkelerden gelen öğrencilerin olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'de eğitim alan öğrencilerin çoğunluğu komşu ülkelerdendir. Oran bakımından söyleyecek olursak Türki cumhuriyetlerinden gelenler birinci sırada, ikinci sırada Arap ülkelerinden gelen öğrenciler oluşturmaktadır. Öyle ki Türkiye'nin Türk ve İslam dünyasından öğrencileri çektiğini söyleyebiliriz. Uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi tercih etme nedenleri ise tarihi bağlar, kültürel, etnik, dinsel açıdan yakınlık, akraba varlığı olarak sıralanabilir(Akbaşlı, 2018). Bunun dışında, hayat tecrübesini artırmak, ülkenin saygınlığı, ülkedeki refah ve güvenlik, eğitim masrafları, öğrenci vizesi kolaylığı ve mezun olunca iş bulma kolaylığı gibi nedenler sıralanabilir.

Uluslararası öğrenciler, özellikle İktisadi ve İdari Bilimler, Mühendislik, Sağlık, Eğitim alanlarındaki branşlara yoğunlaştığını söyleyebiliriz. Bunlara ek olarak devlet üniversitelerinde Fen-Edebiyat ve İlahiyat bölümleri de çok tercih edilen alanlar olmuştur.En çok tercih edilen ilk beş devlet üniversitesi: Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi'dir(DEİK, 2013).

Amaç

Türkiye'de yüksek öğrenim gören uluslararası öğrencilerin eğitimlerini karşılamak amacıyla, okul harçları, kitap harcamaları, yurt ücretleri, beslenme,giyim ve yol gibi harcamaları ile kişisel ihtiyaçlarını gidermek amacıyla yaptıkları toplam aylık harcamaların neler/ ne kadar olduğunun tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Uluslararası öğrencilerin görüşlerini nitel yollarla belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada, durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Durum çalışması yönteminde veriler, gözlem, görüşme, dokümanlar yoluyla elde edilir(Merriam, 2009). Olgular, olaylar, algılar doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya koyulur(Yıldırım ve Şimşek, 2011).Araştırmada, 2018-2019

yılında, Çanakkale’de yüksek öğrenim görmek için yurtdışından gelen on beş kız öğrenci ile beş erkek öğrenciye yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla sorular sorularak görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada, ulaşılabilir uluslararası öğrencilerle görüşme yapıldığından, bilgi toplamak amacıyla kolay ulaşılabilir örneklem seçilmiştir. Öğrencilerin sorulara verdikleri samimi yanıtlar araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamaktadır. Araştırmamızın modeli tarama modelidir, uluslararası öğrencilerle yapılan görüşmelerde alınan veriler, olduğu gibi betimlenmiştir. Bu öğrencilerle okudukları üniversitede 18dk,18dk,18dk,20dk,20dk dakika olmak üzere toplamda 94 dk, 1 saat 5 dk süreyle görüşmeler yapılmıştır.

Çalışma Grubu

2018-2019 yılında, Çanakkale’de yüksek öğrenim görmek için yurtdışından gelen on beş kız öğrenci ile beş erkek öğrenciyle görüşme yapmadan önce kendilerinden izin alınmış, gönüllü olan öğrencilerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmamızda yer alan uluslararası kız öğrenciler, KÖ1...KÖ15 şeklinde, erkek öğrenciler ise EÖ1.....EÖ5 şeklinde kodlanmıştır. Uluslararası öğrencilerin biri yüksek lisans öğrencisi olmak üzere diğerleri lisans öğrencileridir.

Sınırlılıklar: Araştırma, 2018-2019 yılında, Çanakkale’de yüksek öğrenim görmek için yurtdışından gelen on beş kadın öğrenci ile beş erkek öğrenciyle yurtda yapılan görüşmelerle sınırlıdır.

Verilerin Toplanması Ve Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşme formu, literatür taraması yapılarak, bilgili kişilerin gözetimi altında oluşturulmuştur. Uluslararası öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda alınan yanıtlar doğrultusunda, çıkan olası sonuçlar değerlendirilmiştir. Ses kaydı alınarak toplanan veriler deşifre edilmiştir. Deşifre edilen verilerden mevcut durum-harcamalarla ilgili rakamlar ortaya koyulmuş, altıncı görüşme sorusunda, ise öğrencilerin yaptıkları diğer harcamalar ile ilgili kategori ve kodlar oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formu iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısmında, öğrencilerin kişisel bilgileri; cinsiyet, medeni durumu, yaşı, geldikleri ülkeler, öğrenim durumu ve okudukları bölüme yönelik sorulardan oluşmaktadır. İkinci kısımda ise, Bir dönemlik okul harcı miktarı ile dönem başı kitap harcamaları; burs durumu; Yurtda ücretli /ücretsiz kalma durumu; toplam aylık harcamalar(kiralık daire veya- yurtda kalan öğrenciler için, beslenme, giyim, yol); ek işe ihtiyaç duyma durumu ve yapılan diğer harcamalara yönelik altı sorudan oluşmaktadır.

Bulgular ve Yorumlar

Uluslararası on beş kız öğrenciye uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formuna göre, ikinci öğretim öğrencilerinin birinci öğretim öğrencilerine kıyasen okul harç miktarlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İkinci öğretim öğrencilerinden sonra tıp öğrencilerinin okul harç miktarlarının yüksek olduğu söylenebilir. Dönem başı kitap harcamalarında, önce tıp öğrencilerinin sonra ise ilahiyat ve PDR (Psikolojik Danışmanlık Ve Rehberlik) öğrencilerinin harcamalarının diğer bölümlerdeki öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Uluslararası beş erkek öğrenciye uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formuna göre TÖMER-Türkçe Hazırlık okuyan öğrencilerin okul harç miktarının yüksek olduğunu; iktisat bölümünde okuyan erkek öğrencinin ise dönem başı kitap harcamalarının diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yurt ücretlerine baktığımızda erkek öğrencilerin 720 tl ile 115 tl maksimum ile minimum arasında yurda ödeme yaptığı; kız öğrencilerin ise 150 tl ile 450 tl arasında olduğu; toplam yirmi uluslararası öğrenciden 13'ün yurt ücreti ödediği tespit edilmiştir. Az burs ücreti ödeyen öğrenciler burslandırılmış öğrencilerdir. Uluslararası öğrencilerden bir öğrenci hariç diğer hepsi yurttta kalmakta; bu öğrencilerden en yüksek toplam aylık harcama Rusya ülkesinden gelen erkek öğrenci-2000tl; iken en düşük aylık harcama ise Suriye'den gelen kız öğrenci-400 tl 'dir. Uluslararası öğrencilerin 11'i ek işe ihtiyacının olduğunu geri kalan 9'u ise ek işe ihtiyacının olmadığını belirtmişlerdir. Uluslararası öğrencilerin, diğer harcamalar kategorisinde, kişisel harcamalar kodunda, ulaşım ücretleri, eğlence, gezi, araç-gereç temini, dışarda yemek yeme, arıza sorunları yer almaktadır. Bu harcamalardan en fazlasını uçak biletleri oluşturmakta; ardından ise tıp öğrencilerinin bölümleriyle ilgili kullanacakları araç-gereçler oluşturmaktadır.

Tablo 2. Uluslararası Kız Öğrencilerin Yaşları, Geldikleri Ülkeler, Bölümleri Ve Görüşme Süreleri

Katılımcılar	Yaşlar	Ülkeler	Bölümler	Görüşme Yeri Ve Dakikası
KÖ1	21	Sırbistan	Tıp	Yurt 25dk.
KÖ2	21	Sırbistan	Tıp	Yurt 20dk.
KÖ3	21	Sırbistan	Türk Dili Ve Edebiyatı	Yurt 18dk.
KÖ4	19	Arnavutluk	Turizim	Yurt 20dk.

KÖ5	19	Arnavutluk	İktisat	Yurt 20dk.
KÖ6	19	Arnavutluk	Acil Yardım Ve Afet Yönetimi	Yurt 19dk.
KÖ7	20	Arnavutluk	Acil Yardım Ve Afet Yönetimi	Yurt 22dk.
KÖ8	20	Suriye	Tıp	Yurt 23dk.
KÖ9	21	Suriye	Sınıf Öğretmenliği	Yurt 25dk.
KÖ10	20	Kosova	Hemşirelik	Yurt 20dk.
KÖ11	20	Kosova	İlk Ve Acil Yardım	Yurt 25dk.
KÖ12	19	Avusturya	İlahiyat	Yurt 19dk.
KÖ13	19	Mısır	İlahiyat	Yurt 19dk.
KÖ14	20	Irak	İlahiyat	Yurt 20dk.
KÖ15	21	Türkmenistan	PDR	Yurt 23dk.

Tablo 2 verilerine göre, toplam on beş kız öğrenciden üç tanesi Sırbistan, dört tanesi Arnavutluk, iki tanesi Kosova, iki tanesi Suriye, bir tanesi Türkmenistan, bir tanesi Mısır, bir tanesi Irak, bir tanesi de Avusturya ülkelerinden gelmişlerdir. Sırbistan ülkesinden gelen üç kız öğrenciden ikisi tıp, biri Türk Dili ve Edebiyatı, bölümlerinde lisans öğrenimi görmektedirler. Arnavut ülkesinden gelen iki tane kız öğrenci Acil Yardım Ve Afet Yönetimi lisans bölümünü okurken, bir tane öğrenci iktisat bölümünde, diğeri ise Turizm Fakültesi'nde öğrenimine devam etmektedir. Kosova ülkesinden gelen iki kadın öğrenciden biri Hemşirelik, diğeri de İlk ve Acil Yardım bölümünü okurken, Avusturya'da yaşayıp Türkiye'ye okumak için gelen ve şu anda Arapça hazırlık okuyan bir türk öğrenci ile Irak ülkelerinden gelen iki kız öğrenciden ikisi de İlahiyat, Mısır ülkesinden bir kız öğrenci ilahiyat, Türkmenistan ülkesinden gelen bir kız öğrenci PDR, Suriye'den gelen iki kız öğrenciden biri Tıp, diğeri de Sınıf Öğretmenliği bölümünde öğrenim görmektedirler.

Uluslararası kız öğrencilerin yaşlarına baktığımızda beş tanesi 19, beş tanesi 20 ve beş tanesi de 21 yaşındadır. Bu öğrencilerle kaldıkları yurttaki süreleri 25dk, 20dk, 18dk, 20dk, 20dk, 19dk, 22dk, 23dk, 25dk, 20dk, 25dk, 19dk, 19dk, 20dk, 23dk olmak üzere toplamda 318 dakika, 5 saat 3 dk. görüşme yapılmıştır.

Tablo 3. Uluslararası Erkek Öğrencilerin Yaşları, Geldikleri Ülkeler, Bölümleri Ve Görüşme Süreleri

Katılımcılar	Yaşlar	Ülkeler	Bölümler	Görüşme Yeri Ve Dakikası
EÖ1	20	Arnavutluk	Hemşir-TÖMER	20k.
EÖ2	20	Rusya	İktisat-TÖMER	20dk.
EÖ3	23	Sudan	TÖMER –YL. Uluslararası İlişkiler	18dk.
EÖ4	19	Somali	Bankacılık Ve Finansman-TÖMER	18dk.
EÖ5	19	Afganistan	Kamu Yönetimi-TÖMER	18dk.

Tablo 3 verilerine göre beş erkek öğrenciden Türkçe hazırlık-TÖMER okuyan sonra ise yüksek lisans eğitimi göreceğ olan EÖ3 öğrencisi, hariç diğerleri lisans öğrencileridir. Toplam beş erkek öğrencinin geldikleri ülkeler ise sırasıyla: Arnavutluk, Rusya, Sudan, Somali ve Afganistan'dır. Uluslararası erkek öğrencilerin hepsinin Türkçe Hazırlık-TÖMER bölümünde oldukları tespit edilmiştir. Türkçe hazırlık okuyan uluslararası erkek öğrencilerin bir sonraki yıl, okuyacakları bölümler sırasıyla şunlardır: EÖ1 öğrencisi Hemşir, EÖ5 öğrencisi Kamu Yönetimi, EÖ4 öğrencisi Bankacılık ve Finansman, EÖ2 öğrencisi İktisat, EÖ3 öğrencisi ise Uluslararası İlişkilerdir. Uluslararası erkek öğrencilerin bir tane yüksek lisans öğrencisi hariç (23) diğerlerinin ortalama 19-20 yaşlarındadırlar. Bu öğrencilerle okudukları üniversitede 18dk,18dk,18dk,20dk,20dk dakika olmak üzere toplamda 94 dk, 1 saat 5 dk süreyle görüşmeler yapılmıştır.

Tablo4. Bir Dönemlik /Sömestir Okul Harcı Miktarı İle Dönem Başı Kitap Harcamalarının Miktarı

Katılımcılar	Bölümler	Bir Dönemlik Okul Harcı Miktarı	Dönem Başı Kitap Harcamaları
KÖ1	Tıp	900 TL	600 TL
KÖ2	Tıp	900 TL	500 TL
KÖ3	Türk Dili Ve Edebiyatı	460 TL	300 TL
KÖ4	Turizm	400 TL	300 TL

KÖ5	İktisat	285 TL	150 TL
KÖ6	Acil Yardım Ve Afet Yönetimi	285 TL	200 TL
KÖ7	Acil Yardım Ve Afet Yönetimi	285 TL	200 TL
KÖ8	Tıp	YOK	400 TL
KÖ9	Sınıf Öğretmenliği	YOK	250 TL
KÖ10	Hemşirelik	285 TL	100 TL
KÖ11	İlk Ve Acil Yardım	285 TL	200 TL
KÖ12	İlahiyat	YOK	400 TL
KÖ13	İlahiyat	436 TL	300 TL
KÖ14	İlahiyat(2. Öğretim)	1500TL	500 TL
KÖ15	PDR	425 TL	500 TL

Tablo 4 verilerine göre uluslararası kız öğrencilerinin okul harç miktarları ile dönem başı kitap harcamaları sırasıyla şöyledir: KÖ1 ve KÖ2'nin kitap harcamaları, 900 TL, iken dönem başı kitap harcamaları KÖ1'in 600 TL, KÖ2 ise 500 TL'dir. KÖ3'ün okul harç miktarı, 460 TL, iken dönem başı kitap harcamaları, 300 TL'dir. KÖ4'ün okul harç miktarı 400 TL iken dönem başı kitap harcamaları 300 TL'dir. KÖ5, KÖ6, KÖ7, KÖ11, KÖ10'un okul harç miktarları 285 TL iken, KÖ5'in dönem başı kitap harcaması, 150 TL, KÖ6'nın dönem başı kitap harcaması, KÖ7'in ve KÖ11'in dönem başı kitap harcaması, 200 TL, KÖ10'un dönem başı kitap harcaması 100 TL'dir. KÖ8 ile KÖ9'un Suriyeli olması dolayısıyla okul harç miktarları yoktur, KÖ8'in dönem başı kitap harcamaları 400 TL iken, KÖ9'un ise 250 TL'dir. KÖ12'nin Suriyeli olması dolayısıyla okul harcı yoktur, dönem başı kitap harcamaları ise 400 TL'dir. KÖ13'ün okul harç miktarı 436 TL iken, dönem başı kitap harcamaları ise 300 TL'dir. KÖ14'ün okul harç miktarı 1500 TL iken –ikinci öğretim öğrencisi olmasından dolayı– dönem başı kitap harcamaları ise 500 TL'dir. KÖ15'in okul harç miktarı 425 TL iken, dönem başı kitap harcamaları ise 500 TL'dir. Tablo 4 verilerine göre, uluslararası kız öğrencilerden, okul harç miktarını, ikinci öğretim öğrencisi olan KÖ14'ün en fazla 1500 TL, ödediğini bunu ise tıp öğrencileri 900 TL- KÖ1, KÖ2'in izlemekte olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4 verilerin göre uluslararası kız öğrencilerinden dönem başı kitap harcamalarında ise KÖ1, KÖ2-600 TL tıp öğrencileri ardından da ilahiyat KÖ14 ve PDR öğrencisi KÖ15-500 TL olduğu saptanmıştır.

Tablo 5. Bir Dönemlik /Sömestir Okul Harcı Miktarı İle Dönem Başı Kitap Harcamalarının Miktarı

Katılımcılar	Bölümler	Bir Dönemlik Okul Harcı Miktarı	Dönem Başı Kitap Harcamaları
EÖ1	Hemşirelik	285 TL	300 TL
EÖ2	TÖMER-İktisat	1000 TL	890 TL
EÖ3	TÖMER-Yüksek Lisans	1000 TL	660 TL
	Uluslararası İlişkiler		
EÖ4	TÖMER-Bankacılık ve Finansman	1000 TL	635 TL
EÖ5	TÖMER-Kamu Yönetimi	1000 TL	600 TL

Tablo 5'e baktığımızda, EÖ1'in okul harç miktarı 285 TL iken dönem başı kitap harcaması ise 300 TL'dir. EÖ2, EÖ3, EÖ4 ve EÖ5'in okul harç miktarları 1000 TL iken, EÖ2'in dönem başı kitap harcamaları 890 TL, EÖ3'ün 660TL, EÖ5'in ise 600TL'dir. EÖ4'ün dönem başı kitap harcamaları ise 635TL'dir. Tablo 5 verilerinden hareketle, uluslararası erkek öğrencilerden Türkçe hazırlık-TÖMER okuyan öğrencilerin en fazla okul harcını ödedikleri söylenebilir. Dönem başı kitap harcamalarına baktığımızda ise TÖMER okuyan iktisat öğrencisinin en fazla -890 TL harcama yaptığını söylenebilir.

Tablo 6. Burs Alan Öğrenciler

Katılımcılar	Bölümler	Burs Miktarı
KÖ 1	Hemşirelik	500 TL
KÖ 2	Sınıf Öğretmenliği	300 TL
KÖ 3	Tıp	1000 TL
EÖ 4	TÖMER	1000 TL
EÖ5	TÖMER	2000 TL

Araştırmamıza konu olan 20 tane uluslararası öğrenciden 5'i burs alırken diğer kalan 15 öğrenci ise burs almamaktadır. Burs alan beş öğrenciden ise 3'ü kız diğer ikisi ise erkek öğrencilerdir. Sırasıyla burs alan öğrencilerin burs miktarları şöyledir: KÖ1, 500 TL, KÖ2, 300TL, KÖ3 1000TL, EÖ4, 1000TL, EÖ5,2000TL burs almaktadır. Verilerden hareketle uluslararası erkek öğrencilerin sayı olarak kız öğrencilere kıyasen daha az kişi burs aldıkları; fakat bu burs miktarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7. Uluslararası Öğrencilerin Yurt Ücretleri

Katılımcılar	Yurt Ücretleri	KÖ7	150 TL
KÖ1	350 TL	KÖ8	450 TL
KÖ2	400 TL	KÖ9	450 TL
KÖ3	300 TL	KÖ10	450 TL
KÖ4	300 TL	KÖ11	350 TL
KÖ5	450 TL	EÖ1	115 TL
KÖ6	400 TL	EÖ2	720 TL

Araştırmamızda mevcut olan 20 öğrenciden 13 'ü yurttan ücretli kalmakta, diğer kalan 7 öğrenci ise ücretsiz kalmaktadır. Bu 13 öğrenciden kadın öğrencilere oranla erkek öğrencilerin hem maksimum hem de minimum arasında yurt ücretini ödediğini söyleyebiliriz. Örneğin bir erkek öğrenci 720 TL yurt ücreti öderken, diğer bir erkek öğrenci ise sadece 115 TL yurt ücreti ödemektedir. Kadın öğrencilerden (burslandırılmış) minimum burs ücreti fiyatı 150 TL iken, maksimum burs ücreti fiyatı ise 450 TL olduğu görülmüştür. Bunların arasında kalanlar ise 300-350 TL civarında yurt ücreti ödemektedirler. Uluslararası öğrencilerin sırasıyla yurt ücretleri şöyledir: KÖ1, 350TL; KÖ2, 400TL;KÖ3,300TL;KÖ4,300TL; KÖ5,450TL;KÖ6,400TL;KÖ7, KÖ8,KÖ9,KÖ10,450TL;KÖ11,350TL; EÖ1,115TL,EÖ2,720TLcivarındadır.

Tablo 8. Uluslararası Kız ve Erkek Öğrencilerin Toplam Aylık Harcamaları

Toplam Aylık Harcamalar

Katılımcılar	Kiralık Daire	Yurt	Beslenme	Giyim	(Ulaşım)Y ol	TOPLAM
KÖ1-Sırbistan		X	X	X	X	650TL
KÖ2 -Sırbistan		X	X	/	X	500 TL
KÖ3 -Sırbistan		X	X	X	X	600 TL
KÖ4- Mısır		X	X	/	X	800TL
KÖ5 -Arnavutluk		X	/	X	X	600 TL
KÖ6 -Arnavutluk		X	X	X	X	500 TL
KÖ7- Arnavutluk		X	X	X	X	490 TL
KÖ8-Arnavutluk		X	X	X	X	600 TL
KÖ9-Türkmenistan		X	/	X	X	700 TL
KÖ10-Kosova		X	X	X	X	450 TL
KÖ11-Kosova		X	/	X	X	500 TL
KÖ12-Suriye		/	X	X	X	600 TL
KÖ13-Suriye		/	X	X	X	400 TL
KÖ14-Irak		X	/	X	X	800 TL
KÖ15-Avusturya		X	/	X	X	850 TL
EÖ1-Arnavutluk		X	X	X	X	1395 TL
EÖ2- Rusya	X		X	X	X	2000 TL
EÖ3-Sudan		/	X	X	X	600 TL
EÖ4-Somali		X	X	X	/	900 TL
EÖ5-Afganistan		/	X	X	X	600 TL

Tablo 8 'e (X işareti evet, / işareti ise hayır anlamına gelmektedir) baktığımızda, uluslararası öğrencilerin, kiralık daire, yurt, beslenme, giyim ve yol masrafları için aylık ne kadar harcama

yaptıkları tespit edilmiştir. Uluslararası öğrencilerden sadece Rusya'dan gelen tek bir öğrenci hariç diğerleri KYK, özel ve vakıf yurtlarında kalmaktadırlar. ‘Ben burda ailemle yaşıyorum, iki kız ve bir kadın’(EÖ2). Tablo 8'nin verilerine dayanarak aylık en fazla harcamayı Sırbistan, Somali, Irak, Avusturya, Mısır gibi ülkelerden gelen öğrencilerin yaptıkları tespit edilmiştir. Suriye-KÖ12, KÖ13, Sudan-EÖ3 ve Afganistan-EÖ5 öğrencilerinin yurtlarda burslu kaldıklarından yurt ücretleri yoktur. Uluslararası öğrencilerden, KÖ2 ve KÖ4 giyim harcamalarını, KÖ5 ve KÖ9, KÖ11, KÖ14,KÖ15- beslenme harcamalarını, EÖ4-ulaşım gibi harcamaların tutarını söylememişlerdir. Bunların nedenlerini ise şöyle belirtmişlerdir:

‘‘Tıp okuyorum, kitaplarımız pahalı, o yüzden çok fazla eşya almıyorum(KÖ2)’’. ‘‘Çarşıyla kapalıyım, çok eşya almıyorum(KÖ4)’’.

‘‘Yurtta çıkan yemekleri yemiyorum, pazardan bişeyler alıp kendim yapıyorum(KÖ5)’’ ‘‘Yurttaki yemekleri yediğimden dışardan yemek almıyorum’’(KÖ9)’’. Dışardan hiç yemek siparişi vermiyorum(KÖ11). Yurtta çıkan yemeklerin tadını beğeniyoruz o yüzden dışardan yemek almıyoruz(KÖ14,KÖ15)’’

‘‘Bazen yürüyorum, bazen otobüs kullanıyorum, ulaşımın ne kadar tam bilmiyorum(EÖ3)’’

Uluslararası öğrencilerden biri kiralık daire hariç, diğerleri hepsi KYK ve özel yurtlarda kalmaktadırlar. Uluslararası öğrencilerin yurt, beslenme, giyim ve yol masraflarının aylık harcamaları sırasıyla şöyledir: Kız öğrenciler; KÖ1-650 TL,KÖ2-500TL,KÖ3-600TL, KÖ4-800TL, KÖ5-600TL, KÖ6-500TL, KÖ7-490TLKÖ8-600TL, KÖ9-700TL, KÖ10-450TL, KÖ11-500TL, KÖ12-600, KÖ13-400TL, KÖ14-800TL, KÖ15-850TL; Erkek öğrenciler; EÖ1-1395TL, EÖ2-2000TL, EÖ3-600TL, EÖ4-900TL, ve EÖ5'in ise 600TL civarındadır. En yüksek toplam aylık harcama Rusya ülkesinden gelen EÖ2'i -2000TL; en düşük aylık harcama ise Suriye'den gelen KÖ13-400 TL 'dir.

Tablo 9. Uluslararası Öğrencilerin Ek İş İhtiyaçlarının Olup Olmadığına Dair Veriler

KÖ1-Sırbistan	Hayır	KÖ11-Kosova	Evet
KÖ2 -Sırbistan	Hayır	KÖ12-Suriye	Evet
KÖ3 -Sırbistan	Evet	KÖ13-Suriye	Evet
KÖ4- Mısır	Hayır	KÖ14- Irak	Hayır
KÖ5 -Arnavutluk	Evet	KÖ15-Avusturya	Hayır
KÖ6 -Arnavutluk	Evet	EÖ1-Arnavutluk	Evet
KÖ7- Arnavutluk	Evet	EÖ2- Rusya	Hayır

KÖ8-Arnavutluk	Evet	EÖ3-Sudan	Hayır
KÖ9-Türkmenistan	Evet	EÖ4-Somali	Hayır
KÖ10-Kosova	Evet	EÖ5-Afganistan	Hayır

Tablo 9. verilerine göre uluslararası öğrencilerin 11'i ek işe ihtiyacının olduğunu geri kalan 9'u ise ek işe ihtiyacının olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 10. Uluslararası Öğrencilerin Yaptıkları Diğer Harcamalar

Katılımcılar	Ülkeler	Diğer Harcamalar Kategorisi
KÖ1	Sırbistan	''Yılda iki ya da üç kere eve gidiyorum. Ortalama fiyat 400TL. Boş zamanlarımda dışarı çıkıyorum. Arkadaşlarımla tatlı yiyorum bunun için 15 TL harcıyorum(KÖ1)''.
KÖ2	Arnavutluk	''Üniversite dönemi sonunda ülkeme gitmek için 150 TL para harcıyorum''(KÖ2).
KÖ3	Arnavutluk	''Kıyafet, yemek ve arkadaşlarımla sinemeye gitmek için para harcıyorum. Bunlar da yaklaşık olarak 50 TL dir(KÖ3)''.
KÖ4	Sırbistan	''Üniversite dönemi sonunda ülkeme gitmek için 350 TL para harcıyorum(KÖ4)''.
KÖ5	Kosova	''Üniversite dönemi sonunda ülkeme gitmek için 300 TL para harcıyorum(KÖ5)''.
KÖ6	Arnavutluk	''Arkadaşlarımla gezmek ve dışarda yemek yemek, için 500 TL para harcıyorum(KÖ6)''.
KÖ7	Arnavutluk	''Değişik yerleri görmek, gezmek için 400 TL para harcıyorum(KÖ7)''.
KÖ8	Suriye	''Okulda sunum yapmak, arkadaşlarımla piknik yapmak için para harcarım. Bu yıl bilgisayarım bozuldu. Tamirciye 200 TL para verdim(KÖ8)''.
KÖ9	Türkmenistan	''Okuduğum bölümümle ilgili sunum yapmak için ve bazı tarihi yerleri gezmek için 400 TL para harcarım. Uçak biletim yaklaşık olarak 2500 TL civarında olduğu için sadece haziran tatilinde memleketime gidiyorum(KÖ9)''.
KÖ10	Avusturya	''Bilet parası için 2500 TL para harcıyorum(KÖ10)''.
KÖ11	Mısır	''Ülkeme gidiş-dönüş uçak biletim yaklaşık olarak 4000tl civarındadır(KÖ11)''.
KÖ12	Kosova	''Kişisel bakımına önem verdiğim için bakım ürünlerine 500 TL harcama yapıyorum(KÖ12)''.
KÖ13	Irak	''Eve dönüş bilet param 200 TL dir(KÖ13)''.

KÖ14	Suriye	<i>‘Her zaman olmasa da bazen bir ya da iki dönemlik toplam Tıbbi aletler, ek kitaplar için 1000 TL harcama yaparım(KÖ14)’.</i>
KÖ15	Sırbistan	<i>‘Kitaplarım ve notlarım için 400 TL, eve dönüş uçak biletim için 300 TL ve arada arkadaşlarımla gezilere katılmak için de 150 TL para harcıyorum(KÖ15)’.</i>
EÖ1	Somali	<i>‘Arkadaşlarımla iskeleye gitmek, yemek yemek için 200 TL para harcıyorum(EÖ1)’.</i>
EÖ2	Sudan	<i>‘Memleketime gidiş uçak biletim için yaklaşık olarak 1000-1500 TL para harcıyorum(EÖ2)’.</i>
EÖ3	Afganistan	<i>‘Arkadaşlarımla gezmek için 100 TL para harcıyorum(EÖ3)’.</i>
EÖ4	Arnavutluk	<i>‘Ülkeme gitmek için 150 TL para harcıyorum(EÖ4)’.</i>
EÖ5	Rusya	<i>‘Çok para harcamıyorum. Bazen canlı müzik dinlemek için 15 TL para harcıyorum(EÖ5)’.</i>

Tablo 10’da Uluslararası öğrencilerin, diğer harcamalar kategorisinde, kişisel harcamalar kodunda, ulaşım ücretleri, eğlence, gezi, araç-gereç temini, dışarda yemek yeme, arıza sorunları yer almaktadır. Uluslararası öğrencilerin yaşamış oldukları diğer harcamalar kategorisine baktığımızda en fazla harcamayı memleketlerine dönmek için, aldıkları bileti fiyatları oluşturmaktadır. Uçak bileti fiyatları 2500TL civarındadır. En yüksek uçak bileti fiyatları olan öğrenciler, Türkmenistanlı, Avusturyalı, Mısırlı ve Sudanlı öğrencilerdir. Uluslararası öğrencilerin otobüs fiyatları ise 200 TL civarındadır. Tıp okuyan uluslararası öğrencilerin çeşitli tıbbi cihazlar, ek kitaplar harcamaları yaklaşık olarak 1000 TL civarındadır. Arkadaşlarıyla birlikte gezmek, yemek yemek, eğlenmek, tarihi yerleri ziyaret etmek gibi yapılan bir diğer harcamalar yaklaşık 500 TL civarındadır.

Sonuç Ve Öneriler

Araştırmaya katılan on beş uluslararası kadın öğrencilerin İlahiyat, Tıp, PDR, Sınıf Öğretmenliği, Hemşirelik, Acil Yardım Ve Afet Yönetimi, İlk Ve Acil Yardım, Türk Dili Ve Edebiyatı ile Turizm Bölümlerini tercih ettikleri, uluslararası beş tane erkek öğrencilerin ise İktisat, Bankacılık Ve Finansman, Hemşir gibi bölümleri tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Uluslararası öğrencilerin yükseköğretim harcamalarına genel olarak baktığımızda, TÖMER okuyan öğrencilerin daha fazla harcama yaptıklarını görebiliriz, bu öğrencilerin öğrenim harçları

ve kitap masrafları diğer öğrencilere oranla daha yüksektir. Bu öğrencilerin dönem başı harç miktarları 1000 TL civarında iken, kitap harcamaları ise 660 TL ile 890 TL arasındadır. Bunun dışında Tıp öğrencilerinin dönem başı okul harç miktarı 900 TL iken, kitap harcamaları ise 600 TL ile 500 TL arasındadır. İkinci öğretim ilahiyat öğrencilerin harç miktarları 1500 TL, kitap harcamaları ise Diğer bölümde okuyan öğrencilerin ise ortalama harç miktarları ise 285 TL başlayarak 500 TL civarındadır. Uluslararası öğrencilerin çoğu burs almamaktadır. Yurt ücretleri ise 115 TL başlayarak 450 TL kadar çıkmaktadır. Toplam aylık harcamaları kiralık evde yaşayan tek bir öğrenci hariç 2000 TL diğerlerinin(yurt, beslenme, giyim ve yol) 900 TL civarındadır. Öğrencilerin çoğu ek işe ihtiyaç duymaktadırlar. Bunun dışında, öğrencilerin yaptıkları diğer harcamaların tutarı, uçak ve otobüs biletleri hariç yaklaşık olarak 500-1000 TL civarındadır. Ayrıca bu öğrencilerin 15 'nin burs almadığını, sadece 5'in 500 TL den başlayarak 1000TL-2000 TL civarında burs aldığı söylenebilir. Genel olarak baktığımızda, uluslararası öğrencilerin çoğunun ek işe ihtiyaçlarının olduğunu ve çoğunun da burs almadığı tespit edilmiştir. Güçlü 1997 yaptığı çalışmada, uluslararası öğrencilerin mali yardım konusunda en fazla güçlük çektikleri sorunlardan biri olduğunu; Kaçmazoğlu ve Şeker, 1998 ile Çağlar'ın 1999 ise yaptıkları çalışmalarında, uluslararası öğrencilerin düşük miktarlarda burs aldıklarını tespit etmişlerdir. Açıkalın ve ark. (1996) ise, çalışmalarında, uluslararası öğrencilerin Başbakanlık burslarını yetersiz bulduklarını belirlemişlerdir. Bütün bu çalışmaların tespitinden sonra şu öneriler yapılabilir: Öğrenim harcı yüksek olan uluslararası öğrencilerin, harçları düşürülmeli veya kaldırılmalı, daha çok burs imkanları sağlanmalıdır. Ailelerinin gelir durumları göz önünde bulundurularak, uygun fiyatlarda barınma, beslenme, kitap, ulaşım vb. imkanlar sağlanmalıdır. Uluslararası öğrencilerin yüksek öğrenim harcamaları ile ilgili çalışmalar az olduğundan, bu alanla ilgili daha çok çalışmalara yer verilmesi yararlı olacaktır.

Kaynakça

- Açıkalın, A., Demirel, Ö., & Önsoy, R. (1996). Türkiye'de yükseköğrenim gören Türk cumhuriyetleri öğrencilerinin sorunları. Pegem A Yayıncılık: Ankara.
- Çağlar, A. (1999). Türk üniversitelerinde öğrenim gören Türk cumhuriyetleri ve akraba toplulukları öğrencilerin sorunları. TODAİE Amme İdaresi Dergisi, 32 (4), 133-169.

- Gibbons, M. (1998). Higher education relevance in the 21st Century. Paper presented at UNESCO World Conference on Higher Education. Paris (pp. 27-28).
- Güçlü, N. (1997). Transnational student mobility. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13, 33-40.
- Kaçmazoğlu, H. B., & Şeker, H. (1998). Türk cumhuriyetleri, türk ve akraba topluluklarından gelen öğrencilerin Türkiye ve kendi ülkeleriyle ilgili gözlemlerine dayanarak ortaya koydukları sorunlar: Atatürk Üniversitesi örneği. Sosyoloji Bilimler Enstitüsü, 1(1-2), 86-104.
- Mammadov, R, Baykara, B, Karimov, B (2020). Uluslararası Öğrencilerin Harcama Eğilimleri Ve Şehir Ekonomisine Katkıları: Eskişehir/Türkiye Örneği, Elm və İnnovativ Texnologiyalar Jurnalı, Nömrə 13, 2020. 69- 89.
- Merriam, S. B. (2009). Qualitative research: A guide to design and interpretation. San Francisco: JosseyBass.
- Radmard, S. Türk Üniversitelerindeki Uluslararası Öğrencilerin Yükseköğretim Taleplerini Etkileyen Etkenlerin İncelenmesi, Yükseköğretim Ve Bilim Dergisi, Cilt 7, Sayı 1, İstanbul-2017. Sayfa:67-77.
- Uluslararası Yükseköğretim Ve Türkiye'nin Konumu, DEİK (Dış İlişkiler Kurumu) İstanbul, 2013.
- Yalçın, A. (2019). Yükseköğretime Bakış 2019, İzleme Ve Değerlendirme Raporu, Eğitim-Bir-Sen Yayınları: 96, Ankara.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2007). Türkiye'nin yükseköğretim stratejisi. Ankara, <https://www.yok.gov.tr> adresinden 10 aralık 2019 tarihinde alındı.